

บทที่ 3

วิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด แดดะเข้าร้อน เกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ

การวิเคราะห์คุณธรรม 8 ประการ ของกระทรวงศึกษาธิการ ในรวมเรื่องสั้น ชุดแดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ จ.เด็จ กำจรเดช จำนวน 12 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ของ จ.เด็จ กำจรเดช จำนวน 12 เรื่อง ใช้เกณฑ์จำแนกรวมทั้งคำอธิบายคุณธรรม 8 ประการ คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

ผลการศึกษาวิเคราะห์

การศึกษานำเสนอคุณธรรมที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้น ชุดแดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ พบคุณธรรมที่ปรากฏเด่นชัด เพียง 6 ประการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรมด้านความขยัน

ขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ อดทน ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ

ผู้ที่มีความขยัน คือ ผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควรเป็นคนสูงส่ง มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

ในการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระในเรื่องสั้น ของ จ.เด็จ กำจรเดช ผู้ศึกษาค้นคว้า พบว่ามีคุณธรรมที่กล่าวถึงความขยัน จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน และเรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่ ดังนี้

เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน ตัวละคร “พ่อ” ซึ่งเป็นพ่อของ “ธง” มีอาชีพทำสวนยาง ส่วน ขาเทียมของ “สะตู่” ที่ใช้อยู่ นั้น “พ่อ” ของเขาเป็นผู้ทำให้ เนื้อความที่แสดงให้เห็นพฤติกรรม ความขยัน มีความตั้งใจเพียรพยายามทำงานในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนงานนั้นเกิดความสำเร็จ ดังความว่า

...พ่อมีสวนยางอยู่หลายไร่ กรีดเองแล้วยังแบ่งให้คนอื่นกรีดบางส่วน
แต่พ่อไม่ได้ใช้บริการคนต่างด้าว ...

พอกับธนึ่งกินอาหารเข้าด้วยกันกับธ ... ธยกงานไปล้าง ก่อนลาพ่อ
ไปโรงเรียน...

...ขาเทียมของสะดูทำด้วยไม้ ยึดติดด้วยน๊อต ธนารู้ที่หลังว่าพ่อของสะดู
เป็นคนทำให้ มันไม่ได้ทำขึ้นมาง่าย ๆ ทั้งยังไม่มีขาย สะದುจึงถูกกำชับว่าให้ใช้
ด้วยความระวัง...

(คล้ายว่าเริ่มจากฝน, หน้า 75-87)

จากข้อความข้างต้น เป็นพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่า “พ่อ” มีความขยันหมั่นเพียร
มีความมุ่งมั่นอุตสาหะวิริยะ ในการทำอาชีพสวนยาง “พ่อ” เป็นผู้ที่เอาใจใส่ต่องานด้วยความ
กระตือรือร้น ไม่นิ่งเฉยให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ และได้ย่อทอดอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้
งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือความต้องการ เพราะการทำสวนยาง ชาวสวนต้องมีความขยัน
อดทนอย่างสูง กว่าจะถากถางที่ดินปลูกต้นยาง ปลูกเสร็จแล้วก็ต้องหมั่นดูแลรดน้ำพรวนดินใส่ปุ๋ย
บำรุงต้นยางให้เจริญเติบโต เมื่อต้นยางเจริญเติบโตแล้ว ยังต้องดูขนาดต้นยางว่าเมื่อไรที่จะให้
น้ำยางออกมาได้ และจนสามารถกรีดยาง เพื่อเก็บน้ำยางพาราขาย ใช้เวลาและความอดทน
หลายปี ถ้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง การที่ออกไปกรีดยาง
เก็บน้ำยาง ต้องมีความอดทนตั้งแต่เช้ามีประมาณสองนาฬิกาเป็นต้นไปจนถึงแปดโมงเช้า
เพื่อออกไปกรีดยาง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยางจะให้ น้ำยางมากที่สุด ทั้งหมดนี้ “พ่อ” ของ “ธ” ทำเอง
โดยไม่ต้องอาศัยแรงงานของคนต่างด้าว เป็นการใช้แรงกาย แรงใจ และใช้สติปัญญาความคิด
ไตร่ตรองในการแก้ปัญหา จนเกิดความชำนาญ ทำให้ประสบความสำเร็จ ส่วนลูกชาย คือ “ธ”
กำลังอยู่ในวัยเรียนหลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว ก็ยกงานไปล้างทันทีไม่ปล่อยทิ้งไว้
เสร็จแล้วก็ไปโรงเรียน เป็นการแบ่งเบาภาระงานบ้านของผู้ปกครอง และ “ธ” เพิ่งรู้ว่าขาเทียม
ของ “สะดู” ไม่มีขาย “พ่อ” ของเขาเป็นผู้ทำให้การที่จะทำขาเทียมได้ต้องใช้อาศัยสติปัญญา
ความรู้ ความสามารถ ความขยันหมั่นเพียร พยายามคิดประดิษฐ์ ประกอบออกมาให้เป็นรูปร่าง
ของขา สามารถให้แทนขาจริงได้ “พ่อ” ของ “สะดู” มีพฤติกรรมที่ไม่ทอดทิ้ง ถ้าเผชิญอุปสรรค
รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง จึงกล่าวได้ว่า “สะดู” ว่าเป็นผู้ที่มีความระมัดระวัง

เรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่ “ตาเฒ่า” เป็นเพื่อนของ “ผม” ๗ เป็นช่างเขียนฝีมือดี ส่วน “ตาเฒ่า” ป่วยเป็นโรคเส้นเลือดหัวใจตีบ มีหน้าที่ติดตั้งและร้อยป้าย พร้อมทั้งเวทีทันทีเมื่อการแสดงคอนเสิร์ตจบลง “ผม” นอกจากเป็นผู้เขียนป้ายฝีมือดีแล้ว ยังมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ จึงถูกใช้ให้ทำป้ายด้วยคอมพิวเตอร์ พฤติกรรมด้านความขยันที่ปรากฏ ดังความว่า

...หลายวันที่ผ่าน อาการของตาเฒ่าไม่ค่อยดี แต่งานที่เร่งทำให้แกต้องเลื่อนนัดหมอ ทั้งที่ผ่าตัดสองครั้งแล้ว...เวลาของตาเฒ่าน้อยลงทุกที...

... ผมเป็นคนเขียนป้ายประเภทฝีมือล้วน ๆ ความภูมิใจนี้พาผมเร่ร่อนล่องลอยไปทั่วทุกจังหวัดตราบเท่าที่สมองมือยังครบ ผมแค่เดินเข้าไปที่ร้านทำป้ายเอ่ยปากของานและโชว์ฝีมือให้เขาดู...

แต่ผมประเมินบางอย่างผิดไป โลกนี้หมุนเร็ว ทั้งนับวันยิ่งหมุนเร็ว ช่างเขียนไม่มีความจำเป็นอีกแล้ว ในเมื่อทุกอย่างพึ่งพาคอมพิวเตอร์และเครื่องจักร

...ผมถีบตัวเองขึ้นไปนั่งหน้าคอมพิวเตอร์บางครั้ง และมีบางครั้งต้องถอยลงมาใช้แรงงาน และโดยครั้งนี้ เป็นงานติดตั้งป้ายงานแสดงคอนเสิร์ตของวงดนตรี...

ในช่วงสามเดือนที่เปิดการแสดงสัญญาว่าจะต้องติดตั้ง 15 วันก่อนการแสดง เราจึงต้องมีป้าย 15 ชุด มีทีมติดตั้งสองทีมแยกย้ายกันติดตั้งทีละสองคน ติดตั้งกันทุกวัน เมื่อถึงวันแสดงก็ร้อยแล้วขนไปติดตั้งที่อื่น แปลว่า คอนเสิร์ตเล่นคืนนี้ ตกตึกเราก็ขนป้ายแล้วควรถไปทีใหม่อาจเป็นอำเภอใกล้หรือไม่อาจเป็นจังหวัดห่างไกลก็แล้วแต่ที่เขากำหนดติดตั้งเสร็จในวันรุ่งขึ้นเพื่อรอรอบการแสดงใน 15 วันข้างหน้า ส่วนเราก็วิ่งไปร้อยป้ายยังสนามที่ดนตรีจะแสดงในค่ำคืนต่อไป หมุนเวียนเช่นนี้ทุกวัน...

...ผมและเด็กใหม่ช่วยกันร้อยป้ายกลางดึก เด็กใหม่ อายุ 20 กว่าๆ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ยังเหลือเทอมสุดท้ายก่อนจะจบ เขามาทำงานชั่วคราวเพื่อหาเงินส่งตัวเองเรียน...

(อยากได้สักบทเรียนใหม่, หน้า 123-139)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น พฤติกรรมของตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในการทำงาน ของ “ตาเฒ่า” ที่ทุ่มเทอุทิศตนให้กับการทำงาน ถึงแม้ว่าจะป่วยอาการไม่ดีขึ้น แต่ไม่ยอมไปพบหมอตามนัด เพราะรักงานที่ทำ และ “ผม”

เป็นตัวละครเอกในเรื่องเป็นผู้ดำเนินเรื่อง พฤติกรรมที่แสดงออกมา “ผม” ไม่เลือกงาน ทำงานหนักเอาเบาสู้ รั้งงานที่ทำ จึงสามารถทำได้ทุกอย่าง เป็นช่างเขียนที่มีฝีมือดี วาดภาพที่ใช้มือจับพู่กันวาดฉาก บ้ายโฆษณา แต่ปัจจุบันความเจริญทางด้านเทคโนโลยีเกิดขึ้นรวดเร็ว งานวาดภาพด้วยฝีมือไม่จึงเป็นที่นิยม “ผม” จึงถูกใช้ให้ออกแบบ ทำฉาก และป้าย ด้วยคอมพิวเตอร์ทำให้งานเสร็จเร็วก่อนกำหนด มีเวลาเหลือมาช่วยเพื่อนร่วมงานด้วยการขับรถเพื่อบรรทุกวัสดุอุปกรณ์เดินทางไปติดตั้งป้ายพร้อมเวที และเรือเวทีเมื่อการแสดงคอนเสิร์ตจบลง ผมทำทุกอย่างด้วยความเต็มใจ ทำให้งานเสร็จทันตามกำหนดเรียบร้อยรวดเร็ว ตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วน “เด็กใหม่” เป็นนักศึกษากำลังเรียนในมหาวิทยาลัยก็มีพฤติกรรมความขยันในการแสวงหางานทำในระหว่างเรียนเพื่อหารายได้เก็บออมไว้ใช้จ่ายระหว่างเรียน

ความขยันหมั่นเพียร มีความเอาใจใส่และตั้งใจทำงาน มีความอดทน หนักแน่น หนักเอาเบาสู้ ไม่ท้อแท้ ท้อถอย เป็นคนกล้างาน ไม่หลบงาน ไม่หนีงาน ไม่กลัวความทุกข์ยาก ความลำบากใด ๆ ไม่อ่อนแอ มีความยินดีพอใจในการทำงาน เป็นคนรีบเร่งทำงานด้วยความรวดเร็วว่องไว ทำงานตรงเวลา และเสร็จทันเวลาสม่ำเสมอ อดทน ใช้สติปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จ

2. คุณธรรมด้านความประหยัด

ประหยัด คือ การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอควร พอประมาณ ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

ผู้ที่มีความประหยัด คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตนเอง คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมในเรื่องสั้น ของจ.เด็จ กำจรเดช พบเรื่องสั้นที่มีเนื้อความบ่งบอกถึงผู้ที่มีความประหยัด จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน และเรื่องอยากได้สักบทเรียนใหม่ ดังนี้

เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน ตัวละคร “พ่อ” เป็นพ่อของ “ธง” มีอาชีพทำสวนยาง มีพฤติกรรมด้านความประหยัด ดังความว่า

...พ่อก็สวนยางอยู่หลายไร่ กรีดเองแล้วยังแบ่งให้คนอื่นกรีดบางส่วน
แต่พ่อไม่ได้ใช้บริการของคนต่างด้าว

(คล้ายว่าเริ่มจากฝน, หน้า 75)

จากข้อความดังกล่าว พฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจนว่า “พ่อ” เป็นผู้ที่มีความประหยัด การทำสวนยางกรีดยางเอง โดยไม่ใช้แรงงานคนต่างด้าว เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายประเภท ค่าแรงงาน ทำให้มีรายได้จากการขายยางพาราเหลือเพิ่มขึ้น การที่มีที่ดินหลายไร่ นั่น ทำให้รู้ว่า “พ่อ” เป็นคนประหยัดรู้จักเก็บออมเงินไว้ มีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้อย่างคุ้มค่าด้วยการซื้อหาที่ดินปลูกสวนยางเพิ่มขึ้นหลายไร่ คนที่มีความประหยัดรู้จักการเก็บออมทรัพย์สินเงินทอง จึงมีที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น

เรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่ “ตาเฒ่า” เป็นตัวละคร มีความอดทน อุทิศตน ให้กับงาน และพฤติกรรมแสดงให้เห็นด้านความประหยัด แม้จะปรากฏเพียงเล็กน้อย แต่ก็เป็นพฤติกรรมมีคุณค่าที่ดียิ่ง ดังความว่า

“รู้ไหมทำไมฉันจึงตั้งต้นจะทำงานต่อจนจบสาย ทั้งที่ฉันควรเลิกตั้งนานแล้ว ฉันเลิกไม่ได้ จะว่าถนอมมันยั่วยวนหรือเป็นคำสาป อาจเป็นอย่างนั้น แต่เหตุผลจริง ๆ ก็คือเงิน ง่าย ๆ ฉันทำงานมาก็ปีแล้ว แต่ไม่เคยมีเงินเก็บ ได้มาก็หมดไป ไม่ใช่ ไม่อยากเก็บ แต่มันไม่มีเหตุผลในการเก็บนี่หว่า”

“ตอนนี้ฉันคิดจะเก็บ”

“ไว้เปิดร้านคาราโอเกะละสิ” ผมยั่ว รู้สึกว่าบรรยากาศกำลังดี

“ให้ลูกต่างหาก”

(อยากได้สักบทเรียนใหม่, หน้า 133)

จากข้อความดังกล่าว พฤติกรรมของตัวละคร “ตาเฒ่า” แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่รู้จัก มีความประหยัดแสวงหาทรัพย์เท่าที่ควร รู้จักใช้ทรัพย์ให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวและแก่ตนเอง การจ่ายทรัพย์ต้องมีความพอดี พอควร รู้จักประมาณรายได้กับรายจ่ายให้พอดีและเหมาะสมกัน การรู้จักอดออมนั้นเป็นประโยชน์ต่อตัวเองทั้งสิ้นเพราะการรู้จักเก็บเล็กเก็บน้อยเพื่อวันหนึ่งอาจจะ มีเงินไว้ใช้จ่าย ซื้อหาสิ่งที่ต้องการได้เก็บออมเงินจากการทำงานไว้เพื่อให้ลูก

3. คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ ในความหมายที่เข้าใจกันว่า ความซื่อสัตย์ คือ ประพฤติตรงไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมมีความจริงใจ ปลอดจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ

ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือ ผู้ที่มีความประพฤติตรงทั้งต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ไม่ปรากฏเป็นถ้อยคำชัดเจนนัก แต่ปรากฏในพฤติกรรมของตัวละคร อยู่ค่อนข้างมาก แม้จะไม่ปรากฏทุกเรื่องก็พอเก็บสาระสำคัญด้านความซื่อสัตย์ได้ชัดเจน

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ในเรื่องสั้น ของ จ.เจ็จ กำจรเดชม พบว่าเนื้อเรื่องบ่งบอกถึงผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า และเรื่อง คล้ายว่าเริ่มจากฝน ดังนี้

เรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า ตัวละคร “ผม” มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มั่นคงในความรัก ที่มีต่อภรรยา ดังความว่า

...หากไม่ใช่เครื่องมือแพทย์ก็ต้องบอกว่าพระเจ้าสร้างเธอขึ้นมาโดย สมบูรณ์แบบ สวย หุ่นดี ผิวพรรณผ่อง นิสัยดี ฉลาด ทักษะคติเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเยี่ยม ทั้งเธอยังให้กำเนิดเด็กผู้ชายที่น่ารัก สมบูรณ์ แข็งแรง ที่มีส่วนผสมทั้งของผมและของเธอ...

...แต่คงเป็นชาตาน หรือไม่กี่พนักงานซีโงบนสรวงสวรรค์ ที่แอบเปลี่ยน อวัยวะใกล้เคียงแทนอวัยวะดีเยี่ยม กล้ามเนื้อทุกส่วนของเธอใช้งานได้ดี กระทั่งอายุ ครบ 30 ปี จากนั้นกล้ามเนื้อทุกส่วนก็จะค่อย ๆ อ่อนแรงลงทีละส่วน กินเวลาที่ละนิด เธอจะค่อย ๆ หมดแรง แขนขาเล็กลง ทำยาก็ต้องนอนกับที่ไม่อาจเคลื่อนไหวใด ๆ ...

....ผมนั่งกุมมือดูจังหวะการหายใจที่แผ่วลงเฝ้าคอยลมหายใจขาดลง อย่างช้า ๆ ค่อย ๆ ...

(สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า, หน้า 56)

จากความดังกล่าวข้างต้น พฤติกรรมของ “ผม” แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรง มั่นคงในความรัก ที่มีต่อภรรยา ไม่ว่ารูปลักษณะจะแปรเปลี่ยนไปอย่างไร ความรักก็ยังไม่เปลี่ยน “ผม” เฝ้าปรนนิบัติดูแลภรรยาจนวาระสุดท้าย เป็นความซื่อสัตย์ที่ทรงคุณค่าตลอดไป

เรื่อง คล้ายว่าเริ่มจากฝน ตัวละครในเรื่อง “พ่อ” ของ “ธง” ทำสวนยาง “ธง” มี “พี่ชาย” เป็นนักกีฬาฟุตบอล “ธง” มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนรักชาคำพูด ส่วน “ฮะตู”

มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อเพื่อน “พี่ชาย” ของ “ฮะตุ” เป็นทหารกู้ชาติของชนกลุ่มน้อย และเป็นหัวหน้าก่อการร้าย “เอก” เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียน “ครูน้ำฝน” เป็นครูประจำชั้น “ครูใหญ่” เป็นครูโรงเรียนในหมู่บ้าน ล้วนแต่เป็นผู้ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนของในโรงเรียนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ส่วน “ทหาร” มีหน้าที่ปกป้องอธิปไตยของชาติ เมื่อมีกลุ่มผู้ติดอาวุธที่คิดว่า เป็นชาวพม่า บุกรุกเข้าไปยึดสถานที่โรงพยาบาล และห้องประชุมโรงเรียน ดังความว่า

...พ่อมีส่วนยางอยู่หลายไร่ กรีดเองแล้วยังแบ่งให้คนอื่นกรีดบางส่วน
แต่พ่อไม่ได้ใช้บริการคนต่างดาว...

ธงชักชวนให้ ‘ฮะตุ’ ขึ้นรถจักรยานไปด้วยกัน ตอนแรกฮะตุลังเลเพราะเกรงโดนแกล้งแต่เมื่อธงอ้อนวอนและสัญญาว่าจะไม่แกล้ง ทั้งจะคอยปกป้องไม่ให้ใครแกล้งเขาได้ ‘ฮะตุ’ จึงตอบตกลงแม้ไม่ใช่เพื่อนกันในตอนนั้น ‘ธง’ ก็รักษาสัญญาเป็นมันคง คือทั้งรับ ส่ง ‘ฮะตุ’ ทุกวัน ทั้งที่มีรถคันเดียวแสดงว่า ธงต้องเป็นผู้ขี่ให้ ‘ฮะตุ’ ขึ้นท้าย ขี่รถขึ้นลงเนินเขา ซึ่งลำบากมาก แม้ ‘ธง’ จะมีจุดหมายอื่นคือกลัวผ่านบริเวณที่มีคนตายตามลำพัง แต่ภาระที่ต้องรับส่ง ‘ฮะตุ’ ทุกวันทั้งเช้าและเย็นก็ยิ่งแสดงถึงความจริงใจ ซื่อสัตย์ต่อ ‘ฮะตุ’ ซึ่งตอนนั้นยังเป็นแค่เพื่อนร่วมชั้นเรียนแต่ไม่ใช่เพื่อน

“อยากนั่งรถไปกับเราไหม” ไม่เสียเวลาคิด ‘ธง’ ยื่นข้อเสนอทันที
“นายไม่แกล้งเรานะ”

“ไม่แกล้งและจะไม่มีใครแกล้งนายได้ แต่จำไว้เราไม่ใช่เพื่อนกัน”

ระหว่างทางเพื่อนเกเรของ ‘ธง’ ตามมานับสิบคน ขอให้ธงส่งฮะตุไปให้ ‘ธง’ รู้ดีว่าหากส่งไป ก็คือส่ง ‘ฮะตุ’ ไปถูกทำร้าย จึงไม่ยอม ท้ามกลางสายลมกรรโชก ท้ามกลางฝนเดือนห้า ท้ามกลางกลุ่มเด็กเกเร ‘ธง’ เพิ่งรู้ตัวว่า ตัวเองกล้าหาญเพียงใด เด็กตัวเล็กที่ยืนหยัดปกป้องเพื่อนร่วมทางขาเดียว ต่อหน้าฝ่ายตรงข้ามนับสิบไม่นาน ‘ธง’ ก็นอนจมโคลน ‘ฮะตุ’ ยืนเฉย แม้เจ็บแสนเจ็บ แต่ ‘ธง’ ก็ดีใจ พวกนั้นไม่ได้แตะต้อง ‘ฮะตุ’ แม้ปลายก้อย ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ มันคงในสัญญาว่าจะปกป้องไม่ให้ใครรังแกได้ ด้วยการลุกขึ้นสู้กับเพื่อน ๆ ของ ‘ธง’ ที่ต้องการรู้มทำร้ายฮะตุ แต่ ‘ธง’ รับหน้าที่สู้อย่างกล้าหาญ

“นายหลีกไปดีกว่า แล้วส่งพมานั้นมา” เอกพูด

“ไม่ได้หรอก”

“หรือนายเป็นเพื่อนมัน” ‘ธง’ อีกอึก น้ำฝนไหลเข้าปากจนต้องบ้วนทิ้ง

“ใช่ ‘ฮะตุ’ เป็นเพื่อนเรา”

“จ้ะนายไม่ใช่เพื่อนเรา” จบคำ เขาก็ปล่อยหมัดกระแทกหน้าธง...

หลายวันต่อมา ‘ฮะตุ’ มาหา ‘ธง’ ที่บ้าน

“เรามาลา จะไปอยู่ที่อื่น”

“เรารู้เรื่องค่ายผู้ลี้ภัยแล้ว เสียใจด้วยนะ”

“ไม่สำคัญหรอก เรามีเรื่องจะบอก พงษ์นี้นายไม่ต้องไปโรงเรียนนะ
อยู่บ้านเถอะ เราบอกอะไรมาไม่ได้ แต่ขอให้ทำตาม ขอร้องละ”

“พงษ์นี้ พี่เราจะออกทีวี”

‘ฮะตุ’ ไม่บอกอะไรมาไปกว่าคำว่าขอร้อง แล้วรีบเร็นกายจากไป ‘ธง’
นอนคิดทั้งคืนว่าเขาพยายามบอกอะไร และสงสัยในความรีบร้อนของเขา ทั้งที่
น่าจะได้อยู่กันนานกว่านั้น ‘ธง’ อยากคุยหลายเรื่องที่ได้อยู่รวมทั้งเรื่องของเข
แต่เขามีเวลาน้อยเหลือเกิน ธงใจหายเมื่อคิดว่าถึงเวลาต้องจากกันจริง ๆ

...หอประชุมแน่นคน โทรทัศน์จอใหญ่ฉายภาพสนามกีฬาที่มีคนดูเต็ม
ธงชาติโบกสะบัดทั่วสนาม ในหอประชุมมีธงชาติด้วย เอกและเพื่อนต่างโบกธงไปมา
พวกเขาสงูสนานอยู่เสมอ ‘ธง’ นั่งดูเงียบ ๆ นักกีฬาทั้งสองชาติเดินลงสนาม...

เมื่อกรรมการเป่านกหวีดเริ่มเกม ชายกว่ายี่สิบคนในชุดทหาร ก็โผล่เข้ามา
ในหอประชุม พวกเขามีปืน...

กระบอกปืนจ่ออยู่ที่หัวของ ‘ธง’ อีกหลายกระบอกต่างจ้องตรงไปยัง
กลุ่มนักเรียนครูทุกคนถูกเรียกมานั่งรวมกันต่อหน้าเป็นอีกสองกระบอก ส่วนครูใหญ่
เผชิญหน้าตัวต่อตัวกับปืนกระบอกหนึ่ง...

เขาบอกว่าจะยิงหัวนักเรียนหนึ่งคน ต่อหนึ่งประตูที่ทีมไทยทำได้

‘ครูใหญ่’ พยายามต่อรองและถามถึงข้อเรียกร้องแต่คนเป็นหัวหน้าได้แต่ชี้
ปากกระบอกปืนไปยังหน้าผากครูใหญ่ ยกนิ้วตะปากตัวเองเป็นสัญญาณว่าเงียบ

พวกนั้นต้องการอาสาสมัครหนึ่งคนมาเป็นเป้ากระสุน เป็นความผิดของ ‘ธง’
ที่จำเขาได้ แวดตาที่เหมือนเสื้อจ้องเหยื่อแบบนั้น พี่ชายของฮะตุนั่นเอง ถึงตรงนี้ธง
พอนึกออกว่า ‘ฮะตุ’ ต้องการบอกอะไร เป็นความผิดของธงอีกครั้งที่แสดงตัวว่ารู้จักเขา
แต่การที่เขาจำ ‘ธง’ ได้ จะโยนความผิดให้ใคร

“น้องชายฉันไม่ได้ห้ามแกไว้หรอกหรือ ดีเลย จ้ะออกมาประตูแรกเป็นของแก”

เขาใช้ปืนชี้หน้า 'ธง' ...

สายตาดูของเขาจ้องไปยังทุกคน 'เอก' และเพื่อนของเขาหลบตาซุกหน้า
กับท่อนแขนตัวเอง...

“พอเถอะพี” ไม่ใช่ภาษาไทย แต่ฟังแล้วแปลได้แบบนั้น

จากนั้นไม่นาน ตำรวจและทหารก็บุกเข้าไป...

...ธงมารู้จากปากตำรวจในตอนหลังว่า 'ฮะตู' ถูกสั่งให้ซ่อนตัวบนภูเขา

แต่ 'ฮะตู' กลับไปบอก 'พ่อ' ของ 'ธง' 'พ่อ' จึงพาไปหาชุดคุ้มครองหมู่บ้าน

ก่อนเรื่องจะถึงตำรวจ

ขณะที่ฟุตบอลจบครั้งแรกกำลังตำรวจและทหารก็ล้อมหอประชุมไว้หมดแล้ว

(คล้ายว่าเริ่มจากฝน, หน้า 75-106)

จากเนื้อความข้างต้น “พ่อ” มีอาชีพทำสวนยางกรีดยางเอง โดยไม่ใช้แรงงานคนต่างด้าว แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ของพ่อที่มีต่อประเทศชาติ บ้านเมืองเคารพกฎหมาย และในหน้าที่ความเป็นประชาชนคนไทยที่ดีเพราะแรงงานคนต่างด้าวส่วนมากเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย “ฮะตู” มีความซื่อสัตย์จริงใจต่อเพื่อน โดยเฉพาะ “ธง” ที่คอยปกป้อง “ฮะตู” ไม่ให้ถูกเพื่อนเกลวกลั่นแกล้ง ส่วน “ฮะตู” ก่อนจะออกจากหมู่บ้านไปอยู่ที่อื่น ก็ยังมาบอก “ธง” ให้รู้ว่าเขากำลังจะไปอยู่ที่อื่นแล้วไม่ได้หายไปเฉย ๆ และเตือนไม่ให้ “ธง” ไปโรงเรียนเป็นการบอกที่มีนัยสำคัญ เพราะ “ธง” รู้ความหมายภายหลังเมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อการร้าย โดยมี “พี่ชาย” ของ “ฮะตู” เป็นหัวหน้าก่อการร้าย บุกเข้าจับตัวครู นักเรียนเป็นตัวประกัน ในหอประชุมโรงเรียนวันที่มี การถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล และ “ฮะตู” ได้แสดงความซื่อสัตย์ให้ครูและเพื่อน ๆ ได้เห็น โดยการนำแผนการก่อการร้ายที่จะมีทหารป่าบุกเข้าจับตัวครู นักเรียนเป็นตัวประกัน ไปบอก “พ่อ” ของ “ธง” “พ่อ” จึงพา “ฮะตู” ไปแจ้งให้ชุดคุ้มครองหมู่บ้านทราบ และรับอาสาเข้าไปคุยกับคนร้ายที่จับตัวครู นักเรียน ชาวบ้านเป็นตัวประกัน เป็นพฤติกรรมของ “ฮะตู” ที่แสดงให้เห็นถึงความรัก ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความรับผิดชอบ ต่อเพื่อน โดยไม่คำนึงถึงชีวิตของตนเอง ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือของคนทั่วไป สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นที่รักและได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็จะมีคามองอาจ กล้าพูด กล้าทำอย่างเปิดเผย ตำรวจมีหน้าที่ป้องกัน ปราบปราม และทหารก็มีหน้าที่ปกป้องอธิปไตยของประเทศมิให้ใครเข้ามารุกรานประเทศชาติ ด้วยความซื่อตรงต่อหน้าที่ และซื่อสัตย์ต่อประเทศชาติ

4. คุณธรรมด้านความมีวินัย

มีวินัย คือ การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ขอบบังคับและข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง และ วินัยต่อสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน/องค์กร/สังคมและประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรม ในเรื่องสั้น ของ จ.เดจ กัจจเรช พบเรื่องสั้นที่มีเนื้อความบ่งบอกถึงผู้ที่มีความมีวินัย จำนวน 3 เรื่อง เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า, เรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่, และเรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน ดังนี้

เรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า ตัวละคร “ผม” มีอาชีพเป็นหมอ คำนึงถึงจรรยาบรรณของความเป็นหมอ ดังกรณีที่หมอลาออกจากความเป็นหมอแล้ว แต่คนไข้มาหาหมอ ให้หมอรักษา หมอก็ยังต้องรักษาคนไข้ และมีวินัยในการขับขีจักษยานยนต์ ด้วย ดังความว่า

“ ‘ผม’ ลาออก ไม่รักษาคนในโรงพยาบาล แต่ ‘ผม’ ก็ไม่อาจจะเลยคนไข้ได้
‘ผม’ ยังรักษาคนไข้ทุกวัน”

“คุณจะช่วยคนไข้ตายไหม”

“ด้วยจรรยาบรรณแล้ว ไม่มีทาง”

“อย่างนั้นคุณไม่อาจใช้คำว่าเคยเป็น คุณยังเป็นหมอ”...

“ ‘ผม’ ลาออก ไม่รักษาคนในโรงพยาบาล แต่ ‘ผม’ ก็ไม่อาจจะเลยคนไข้ได้
‘ผม’ ยังรักษาคนไข้ทุกวัน”

“คุณจะช่วยคนไข้ตายไหม”

“ด้วยจรรยาบรรณแล้ว ไม่มีทาง”

“อย่างนั้นคุณไม่อาจใช้คำว่าเคยเป็น คุณยังเป็นหมอ”...

“ ‘ผม’ เป็นหมอ เป็นมาตลอด กระทั่งวันหนึ่ง ‘ผม’ รู้สึกตัวว่าไม่ควรเป็น ไม่เหมาะสมไม่ใช่เหตุเพราะ ‘ผม’ เอาเด็กที่ ‘ผม’ อุปการะอยู่มาเป็นเมีย” นั่นเป็นปัญหาจริยธรรมที่มีทางออกมากมาย แต่เหตุที่แท้จริงเป็นอีกเรื่องที่ถึงบัดนี้ ผมก็ยังไม่แน่ใจว่า ‘ผม’ ทำถูกหรือเปล่า ‘ผม’ รับเด็กผู้หญิงคนหนึ่งมาอุปการะตั้งแต่เธอยังแบเบาะ เธอเป็นเด็กพิการ ปากแหว่ง เพดานโหว่ ตอนนั้นผมเป็นแค่แพทย์ฝึกหัด ‘ผม’ รู้จักพ่อของเด็กในโรงพยาบาลข้างเคียงคนไข้ ซึ่งแม่ของเด็กเอาแต่ร้องไห้ ไม่ยอมอุ้มลูก ไม่ยอมให้นมลูก ไม่แม้แต่จะมองหน้า...

...แม่ของเด็กหนีไปหลังจากคลอดได้สามวัน อีกสามวันเขาก็หนีหายไปอีก

คน

'ผม'... รับเธอเป็นบุตรบุญธรรม เลี้ยงเธอในโรงพยาบาลเพื่อให้โรงพยาบาลช่วยดูแล เธอเติบโตในโรงพยาบาล จนถึงวัยเรียน 'ผม' ก็รับเธอไปอยู่ด้วยระหว่างนั้นเธอก็ได้รับการรักษาตามขั้นตอน ระหว่างนั้นเช่นกันที่ 'ผม' ต่อบริญาอีกใบในสาขาศัลยกรรมและ ตกแต่ง แล้วเปิดคลินิกศัลยกรรมและตกแต่งเสริมความงาม...

...ผีเสื้อมีช่วงเวลาเป็นดักแด้ ทุกเรื่องราวก็ย่อมต้องมีเวลาในการเริ่มต้น กว่าลูกสาว ผู้อุปถัมภ์จะพร้อมในการเปลี่ยนแปลง 'ผม' ก็กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านศัลยกรรม ก่อนถึงวัยมหาวิทยาลัย ผมค่อยๆ ตกแต่งใบหน้าเธอ กว่าสี่สิบครั้ง ที่ต้องเข้าห้องผ่าตัด กระทั่งวันที่เธอสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ดักแด้ก็กลายเป็นผีเสื้อ โบกยบินได้โดยไม่อายใคร ด้วยเทคนิคที่ 'ผม' ค้นคว้าและคิดขึ้นมา สามารถเปลี่ยน ใบหน้าของคนหนึ่งให้เป็นอีกคนได้...

...'ผม' สวมหมวกกันน็อก กลายร่างเป็นชายชุดดำ ขับรถไปบนท้องถนน ประปนไปกับชายชุดดำคนอื่น ๆ ถ้ามองจากฟ้า อาจเห็นเป็นมดดำต่อแถวเดินตามกัน อย่างเชื่องช้า...

(สิ่งขำรุคของเทพเจ้า, หน้า 31-65)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นพฤติกรรมของ “ผม” ที่ลาออกจาก ความเป็นหมอแล้ว แต่ด้วยจรรยาบรรณของความเป็นแพทย์ ก็ยังรักษาคนไข้ เพราะคนไข้ ต้องการให้หมอรักษา และไม่เคยปล่อยให้คนไข้ตาย แม้แต่ในหน้าที่ความเป็นหมอจะเห็น ได้ว่า “ผม” มีวินัยใฝ่ศึกษาหาความรู้ พัฒนาฝีมือด้วยการไปเรียนต่อบริญาอีกใบและ “ผม” ใช้วิชาความรู้ ของตนผ่าตัดศัลยกรรมตกแต่งใบหน้าให้กับบุตรบุญธรรม ที่ปากแห้ง เพดานโหว่ ให้มีหนทางเจริญเติบโตได้ด้วยดี การทำศัลยกรรมตกแต่ง นับว่าความมีวินัยของหมอที่ชื่อตรงคน หนึ่งที่ทำหน้าที่หมอและบิดาในคราวเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าหมอมีคุณธรรมด้านความมีวินัย ตระหนักในหน้าที่เป็นความเป็นหมอ ตระหนักในความเป็นคนของสังคม และพฤติกรรม ความที่มีวินัย ในการเคารพกฎหมายการจราจร คำนึงถึงความปลอดภัย ในการใช้รถใช้ถนน ด้วยการสวมหมวกกันน็อก ขณะขับขี่จักรยานยนต์ “หมอ” เป็นผู้ที่ยึดมั่นในแบบแผน ข้อบังคับ และข้อปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งวินัยในตนเอง ต่อสังคมและเคารพกฎหมาย

เรื่อง คล้ายว่าเริ่มจากฝน ตัวละคร “พ่อ” ในเรื่อง คือ “พ่อ” ของ “ธง” ห้ามไม่ให้ไปเล่นบนเขา เพราะยังมีทหารป่าของชนกลุ่มน้อยหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ไปได้ ด้วยการยกเหตุการณ์ ที่มีกลุ่มชายติดอาวุธบุกเข้าโรงพยาบาล จับผู้ป่วยเป็นตัวประกัน มาเล่าให้ “ธง” ฟัง เมื่อ “พ่อ” กับ “ธง” รับประทานอาหารอิ่มแล้ว “ธง” ก็ยกจานไปล้างก่อนไปโรงเรียน “ครูน้ำฝน” เป็นครูประจำชั้น อบรมนักเรียน และลงโทษนักเรียนที่กลั่นแกล้ง “ฮะตู” จนขาเทียมหัก “พี่ชาย” ของ “ฮะตู” เป็นหัวหน้าก่อการร้าย บุกเข้าห้องประชุมโรงเรียนจับตัวครู นักเรียน ชาวบ้าน เป็นตัวประกัน “ครูใหญ่” เป็นผู้จัดสถานที่ หาโทรทัศน์ ให้ชาวบ้าน ครู นักเรียน ในหมู่บ้านชมการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล และต่อรองกับผู้ก่อการร้าย “ตำรวจ” และ “ทหาร” บุกเข้าไปช่วยตัวประกัน และกำจัดผู้ก่อการร้าย ตามหน้าที่ เพื่อปกป้องอธิปไตยของชาติ ดังความว่า

...‘พ่อ’ ยกเหตุการณ์กลุ่มติดอาวุธกลุ่มหนึ่งบุกยึดโรงพยาบาลเมื่อหลายวันก่อนพ่อเรียกพวกนั้นว่าพม่า ทั้งยังโกรธเกรี้ยว แม้พวกนั้นถูกทหารยิงหมดแล้วทุกคน และช่วยตัวประกันได้ปลอดภัย...

...‘พ่อ’ กับ ‘ธง’ นั่งกินอาหารเข้าด้วยกัน ‘ธง’ ยกจานไปล้างก่อนลา ‘พ่อ’ ไปโรงเรียน...

...‘ครูน้ำฝน’ อบรมด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล ว่าถึงการอยู่ร่วมกัน ความรักใคร่ ความสามัคคีในหมู่คณะ ต่อด้วยหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน...

หอประชุมแน่นคนโทรทัศน์จอใหญ่ฉายภาพสนามกีฬามีคนดูเต็มธงชาติโบกสะบัด ทั่วสนาม ในหอประชุมมีธงชาติด้วย ‘เอก’ และเพื่อนต่างโบกธงไปมา พวกเขาสนุกอยู่เสมอ ‘ธง’ นั่งดูเงียบ ๆ นักกีฬาทั้งสองชาติเดินลงสนาม ตอนประกาศชื่อทุกคนในหอประชุมพยายามฟังว่ามีชื่อ ที่คุ้นหูหรือเปล่า แต่เปล่า ‘พี่ชาย’ นั่งเป็นตัวสำรองอยู่ข้างสนาม แต่อย่างไรก็ต้องเชียร์ ทุกคนพร้อมใจกันร้องเพลงชาติคลอไปกับเสียงจากโทรทัศน์

...เมื่อสัญญาณนกหวีดดังขึ้น คนกว่ายี่สิบคนก็บุกเข้ามา พวกเขาอยู่ในชุดทหาร พวกเขามีปืน...

พวกเขาประกาศตัวเป็นเจ้าของหัวทุกคนด้วย กระบอกปืน ปิดประตูทางเข้า ปิดหน้าต่าง... ความโกลาหลเกิดขึ้นไม่เกินห้านาที เกมฟุตบอลยังไม่มีอะไรน่าตื่นเต้น คนที่เป็นหัวหน้าก็แสดงตัวพร้อมบอกความจำนงที่ทำให้ทุกคนขนลุก เขาบอกว่า

“จะยิงหัวนักเรียนหนึ่งคน ต่อหนึ่งประตูที่ทีมไทยทำได้”

'ครูใหญ่' พยายามต่อรองและถามถึงข้อเรียกร้อง แต่คนเป็นหัวหน้าได้แต่
กระซอกกระซอกไปยังหน้าผากครูใหญ่ ยกนิ้วตะปอกตัวเองเป็นสัญญาณว่า
'เจียบ...' พวกนั้นต้องการอาสาสมัครหนึ่งคนมาเป็นเป้ากระสุน...

...แต่การที่เขาจำรงได้ จะโยนความผิดให้ใคร

"น้องชายฉันไม่ได้ห้ามแกไว้หรอกหรือดีเลย งั้นออกมา ประตูดังแรกเป็นของแก"

... ภาระการกู้ชาติจึงเป็นของธง

สายตาดูของเขาจึงไปยังทุกคน เอกและเพื่อนของเขาหลบตา ชุบน้ำกับ
ท่อนแขนตัวเองเกมกำลังจะเริ่มอีกครั้งในครั้งหลัง พวกเขาก็กำลังจะเริ่มเกมของเขาต่อ
ถ้าไม่มีเสียงหนึ่ง ดังขึ้นก่อน

"พอเถอะพี่" ไม่ใช่ภาษาไทยแต่ฟังแล้วแปลได้ออย่างนั้น

จากนั้นไม่นาน ตำรวจและทหารก็บุกเข้าไป

(คล้ายว่าเริ่มจากฝน, หน้า 74-105)

จากข้อความข้างต้น พฤติกรรมของ "พ่อ" ของ "ธง" ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่มี
ผู้ก่อการร้ายบุกเข้าโรงพยาบาลจับตัวคนไข้เป็นตัวประกันให้ "ธง" ฟัง และห้ามไม่ให้ "ธง" ไปเล่น
ในป่าบนเขา เพราะผู้ก่อการร้ายบางส่วนหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารไปได้
"ธง" เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่มีระเบียบวินัย ช่วยงานเท่าที่เด็กหกขวบจะทำได้ คือ การล้างจาน
หลังจากที่รับประทานอาหารเสร็จทุกครั้งไม่ละเลย หรือปล่อยวางไว้ ตามด้วยหน้าที่ของลูกและ
นักเรียนที่ดีมีวินัยด้วยการไปโรงเรียนตั้งใจเรียนหนังสือ และพฤติกรรมนี้ยังบ่งบอกถึง "ธง" ได้รับความ
ปลูกฝังความมีวินัยมีระเบียบอย่างดี ตามหน้าที่ของพ่อ แม้ ว่ามีการสอนระเบียบวินัยเริ่มจาก
ครอบครัวก่อนอื่นใด

ส่วน "ครูน้ำฝน" มีพฤติกรรมบ่งบอกถึงความมีระเบียบวินัยเมื่อเห็นว่า "ฮะตู" ถูกเพื่อน
กลั่นแกล้งจนขาเทียมของ "ฮะตู" หักใช้การไม่ได้ จึงได้ลงโทษตามกฎระเบียบของโรงเรียนและ
อบรมสั่งสอนถึงการอยู่ร่วมกัน ความรักใคร่ ความสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนหลักสิทธิมนุษยชน
ขั้นพื้นฐาน ตามหน้าที่ของครูที่ต้องอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ศิษย์ ปกป้องดูแลศิษย์ด้วยความ
เสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

ส่วน "ตำรวจ" "ทหาร" มีหน้าที่ปกป้องอธิปไตยของชาติ เมื่อมีกลุ่มผู้ติดอาวุธ
ที่คาดว่า เป็นชาวพม่า บุกเข้าไปยึดโรงพยาบาล "ทหาร" ก็ทำหน้าที่ปกป้อง ช่วยป้องกันเหตุร้าย
ปกป้องตัวประกันให้ปลอดภัย ด้วยการเข้ากำจัดผู้ก่อเหตุร้าย และในวันที่ "ชาวบ้าน" "ครู"

และ “นักเรียน” ไปรวมกลุ่มกันในหอประชุมของโรงเรียนประจำหมู่บ้านเพื่อชมการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอลของทีมชาติไทยที่ “พี่ชาย” ของ “ธง” เป็นตัวแทนของหมู่บ้านไปเข้าร่วมแข่งขันด้วย ในโทรทัศน์เมื่อสัญญาณนกหวีดดังขึ้น กลุ่มทหารกู้ชาติที่มี “พี่ชาย” ของ “ฮะตู” รวมอยู่ด้วย เขาเข้ามาหมายก่อก่อเหตุร้ายจับตัว “ธง” “ครูใหญ่” “ชาวบ้าน” “ครู” และ “นักเรียน” เป็นตัวประกันพร้อมกับบอกว่าจะสังหารคนในหอประชุมทีละคน เมื่อทีมไทยทำประตูได้หนึ่งคน ต่อหนึ่งประตู โดยเริ่มที่ “ธง” เป็นคนแรก

ตำรวจ ทหาร มีข่าวที่แน่ชัดว่าจะมีการสังหารผู้มาร่วมชมถ่ายทอดฟุตบอล ได้มาป้องกันเหตุร้ายอย่างองอาจ กล้าหาญ มีการวางแผนจับกุมผู้ก่อการร้าย และปฏิบัติการอย่างมีระเบียบวินัย พร้อมทั้งบุกเข้าไปสังหารกลุ่มกู้ชาติที่เข้ามาก่อการร้ายตายไปทั้งหมด

เรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่ ตัวละคร “เด็กใหม่” พฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็น ความวินัยในการขับขีรถยนต์ ปฏิบัติตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด ดังคำว่า

...เมื่อเด็กใหม่ลืมตา ผมส่งเปียร์กระป๋องให้ เขารับไว้อย่างง ๆ

“ผมคิดว่ากฎเขาห้ามเมาเวลาขับรถ”

(อยากได้สักบทเรียนใหม่, หน้า 141)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า “เด็กใหม่” มาแสวงหางานทำทางไกล ผู้ปกครอง และสถานศึกษา แต่ก็ยังอยู่ในระเบียบวินัย เคารพกฎหมายด้วยการไม่ดื่มเปียร์เพราะจะทำให้ มึนเมาในขณะที่ขับขีรถยนต์ เป็นพฤติกรรมที่ควรยกย่องและเป็นตัวอย่างของนักศึกษาที่ดี

5. คุณธรรมด้านความสามัคคี

สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุ ผลตามที่ต้องการเกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทาง ความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสามัคคี

ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับทราบของตนทั้งใน ฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จ

ลู่วง แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

จากการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมในเรื่องสั้น ของ จ.เด๋อ จักรเดช พบเรื่องสั้นที่มีเนื้อความบ่งบอกถึงผู้ที่มีความสามัคคี จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน และเรื่อง แม่ทัพตายแล้ว ดังนี้

เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน “ครูน้ำฝน” อบรมนักเรียนที่กลั่นแกล้ง “ฮะตู” “พี่ชาย” ของ “ฮะตู” เป็นนักฟุตบอล ซึ่งต้องเล่นกันเป็นหมู่คณะ ทีมของพี่ชายฮะตูต้องมีความสามัคคีกลมเกลียวกันเป็นอันมาก จึงจะสามารถพาทีมไปแข่งระดับชาติ คือ การแข่งขันฟุตบอลเยาวชนโลก “ธง” สนิทนากับ “ฮะตู” ก่อนการถ่ายทอดโทรทัศน์ อันเป็นผลให้คนส่วนมากในชุมชนไปรวมตัวกันในห้องประชุมที่ครูใหญ่จัดให้ แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างชัดเจน ทั้งระดับเพื่อนและระดับชุมชน แม้แต่กลุ่มก่อการคั่นหาเอกราชของ “พี่ชายฮะตู” ก็ยังชอบเล่นฟุตบอล “ฮะตู” สนิทนากับ “ธง” ดังความว่า

...‘ครูน้ำฝน’ อบรมสั่งสอนด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล ว่าถึงการอยู่ร่วมกัน
ความรักใคร่ ความสามัคคีในหมู่คณะ ต่อด้วยหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน...

...ก่อนการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอล ธงพูดกับฮะตูว่า

“อีกสองเดือนฟุตบอลเยาวชนโลกก็จะแข่ง พม่าไม่ได้เข้ารอบ แต่นาย
จะเชียร์พี่ชายกับเราก็ได้”

“เราไม่ใช่พม่า ในสายตาชาวโลกเราเป็นคนมอญ” ฮะตูตอบ...

“พวกนายเล่นฟุตบอลหรือเปล่า” ‘ธง’ ถาม

“กีฬาโปรด” ฮะตูยิ้ม

“ที่โน่นมีสนามฟุตบอลด้วย พี่ชายเราเล่นเก่ง ถ้าเขาเป็นคนไทยก็อาจ
ติดทีมชาติหรือถ้าเราได้เข้าแข่งขัน... ต้องรอให้เรามีชื่อประเทศในแผนที่โลกก่อน
เรามีธงชาติแต่ไม่มีเสาให้ผูก ไม่มีพื้นที่ซึ่งมองเห็นได้...”

(คล้ายว่าเริ่มจากฝน, หน้า 80–92)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การแสดงออกของ “ครูน้ำฝน” ในการอบรม สั่งสอนนักเรียน แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีระดับบุคคลที่ต่างยอมรับกัน

เป็นเพื่อนอย่างจริงใจ นอกจากนี้การรวมกลุ่มกันของชาวมอญเพื่อหาพื้นที่และความเป็นเอก
 ราชเพื่อปกครองตนเอง ต่างต้องร่วมใจกันเพื่อต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความตั้งใจ อันแรงกล้า นั้น “พี่ชาย”
 ของ “ฮะตู” กับพรรคพวก จึงต้องออกไปอยู่ในป่าเพื่อฝึกอาวุธที่ต้องอาศัย ความอดทน
 ความร่วมมือร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน กลุ่มก่อการ “พี่ชาย” ของ “ฮะตู” ก็ยืนหยัดทำในสิ่ง
 ที่เขาเชื่อมั่นว่าเขาทำเพื่อชาติที่ไม่มีในแผนที่โลกของเขา แสดงให้เห็นความสามัคคี ร่วมใจกัน
 ในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสามัคคี ความปรองดอง ความร่วมมือกันปฏิบัติงานให้ได้
 ตามที่ต้องการอย่างสร้างสรรค์ ไม่เอาัดเอาเปรียบยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น ทั้งในระดับบุคคล
 ต่อบุคคลและระดับกลุ่ม

เรื่อง แม่ทัพตายแล้ว แม้จะเป็นเรื่องสมมุติมิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นจริง แต่วรรณกรรมเป็น
 สิ่งสะท้อนสภาพที่เป็นจริง ในสังคม สาระที่ปรากฏในเรื่อง “แม่ทัพตายแล้ว” มีการกล่าวถึงเกม
 การรบที่มีหัวหน้าใหญ่เป็น “แม่ทัพ” และแน่นอนว่าทหารในกองทัพจำนวนมากนั้นต้องอยู่ในกฎ
 ระเบียบ วินัยและสามัคคี ไม่ว่าในเกมหรือในชีวิตจริง กองทัพต้องรวมคนให้น้ำหนึ่งใจเดียวกัน
 จำนวนมาก ที่ต้องฝึกซ้อมอย่างหนัก เพื่อพร้อมรบ พลังแห่งความสามัคคีเท่านั้นที่จะเอาชนะ
 เข้าศึกได้ เพราะในสมรภูมิการรบประกอบด้วยทหารสองฝ่าย และอีกตอนหนึ่งกล่าวถึง “เรา”
 เป็นตัวละครผู้ดำเนินเรื่อง รวมกลุ่มกันกับเพื่อนในสถาบันศิลปะ เพื่อเรียกร้องต้องการ
 ความเท่าเทียมกันจากสถาบัน ดังความว่า

“มีข่าวมาถึงข้าเมื่อเช้า” แม่ทัพของเราตายแล้ว ในสมรภูมิสุดท้าย ฉันยืนมอง
 ห้างออกไปไม่เกินสามวา เป็นตาหลังระว่างภัย ทักษะของเราเริ่มล้า ศัตรูโอบล้อมไว้ทุกทิศ
 ทั้งใกล้จนกลัวใจตัวเอง แต่เปล่าแก่รู้ว่าทุกคนกำลังหวาดหวั่นอาจมีบางคนคิดวางอาวุธ
 ยอมแพ้ แต่ในเมื่อแม่ทัพยังควมบ้าฟุ้งไปข้างหน้า เราหรือจะถอย ...

“สมัยเรียน เราทั้งหมดอยู่ในสถาบันศิลปะ...พวกเราจับกลุ่มนั่งถกปัญหา
 ความอดอยากของประชากรในประเทศ บางเวลาถึงกับรวมกลุ่มกันเรียกร้อง
 ความเท่าเทียมในสถาบัน...

(แม่ทัพตายแล้ว, หน้า 143-156)

จากข้อความดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นว่ามีความสามัคคี ปรองดอง และรับผิดชอบ
 อย่างยิ่งจึงจะรักษาประเทศไว้ได้ ในเรื่องแม่ทัพตายแล้ว แม้จะเป็นเรื่องสมมุติ มิใช่เรื่องที่

เกิดอยู่จริง แต่ก็ถือว่าวรรณกรรมเป็นสิ่งสะท้อนสภาพที่เป็นจริง ในสังคม สาระที่ปรากฏ มีการกล่าวถึงเกมการรบที่มีหัวหน้าใหญ่เป็นแม่ทัพ และแน่นอนว่าทหารในกองทัพจำนวนมาก นั้นต้องอยู่ในกฎ ระเบียบ วินัยและสามัคคี ไม่ว่าในเกมหรือในชีวิตจริง กองทัพต้องรวมคน ให้มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันจำนวนมาก ต้องฝึกซ้อมอย่างหนักเพื่อพร้อมรบ พลังแห่งความสามัคคี เท่านั้นที่จะเอาชนะข้าศึกได้ เพราะในสมรภูมิการรบประกอบด้วยทหารสองฝ่าย “กองทัพ” ถ้าขาดผู้นำก็จะเกิดความระส่ำระสาย แต่ความสามัคคีได้อาถูกข้าศึกฆ่าตายหมดก็ได้ ส่วน “นักศึกษา” ที่รวมกลุ่มประท้วงสถาบันเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมกันในสังคม พฤติกรรมนี้ แสดงให้เห็นว่าทุกคนต้องมีสามัคคีกัน รัฐบาลของตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและ ขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ

6. คุณธรรมด้านความมีน้ำใจ

มีน้ำใจ คือ ความจริงใจที่ไม่เห็นแก่เพียงตัวเองหรือเรื่องของตัวเอง แต่เห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่น และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน

ผู้ที่มีน้ำใจ คือ ผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นเข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน จากการศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมในเรื่องสั้น ของ จ.เดีจ กำจรเดช พบเรื่องสั้นที่มี เนื้อความบ่งบอกถึงผู้ที่มีความสามัคคี จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า, เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน, เรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่ และเรื่อง แม่ทัพตายแล้ว ดังนี้

เรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า เนื้อความแสดงความมีน้ำใจของ “ผม” คนที่เป็นหมอ และเป็นผู้มีจิตสาธารณะอย่างสูง ในการรับเลี้ยงเด็กที่มีความพิการ ปากแหว่ง เพดานโหว่ เป็นบุตรบุญธรรม ดังความว่า

“คุณเป็นหมอ” ช่างสักถาม

“เคยเป็น...” ผมตอบ

“คุณลาออกหรือคุณไม่รับรักษาคนอื่นอีก” ช่างสักถาม

“ใช่” เขาขยับตัว ผายมือเชิญให้ผมนั่ง ผมขยับเก้าอี้แล้วนั่งลง

“ผมลาออก ไม่รักษาคณໃ้ในโรงพยาบาล แต่ 'ผม' ก็ไม่อาจจะเลยคนໃ้ได้
ผมยังรักษาคณໃ้ทุกวัน”

“ผมรับเด็กผู้หญิงคนหนึ่งมาอุปการะตั้งแต่เธอยังแบเบาะ เธอเป็นเด็กพิการ
ปากแหว่ง เพดานโหว่ ตอนนั้นผมเป็นแค่แพทย์ฝึกหัด 'ผม' รู้จักพ่อของเด็ก
ในโรงพยาบาล ช่างเตี้ยคนໃ้ ซึ่งแม่ของเด็กเอาแต่ร้องไห้ ไม่ยอมให้ผมลูก ไม่แม้แต่
จะมองหน้า...” แม่ของเด็กหนีไปหลังจากคลอดได้สามวัน อีกสามวันเขาก็หนีหาย
ไปอีกคน

“ผม” ...รับเธอเป็นบุตรบุญธรรม เลี้ยงเธอในโรงพยาบาล เพื่อให้นางพยาบาล
ช่วยดูแล เธอเติบโตในโรงพยาบาล จนถึงวัยเรียน 'ผม' ก็รับเธอไปอยู่ด้วย ระหว่างนั้น
เธอก็ได้รับการรักษาตามขั้นตอน ระหว่างนั้นเช่นกันที่ 'ผม' ต่อปริญญาอีกใบ
ในสาขาศัลยกรรมและตกแต่ง แล้วเปิดคลินิกศัลยกรรมและตกแต่งเสริมความงาม
ผีเสื้อมีช่วงเวลาเป็นดักแด่ ทุกเรื่องราวก็ย่อมต้องมีเวลาในการเริ่มต้น
กว่าลูกสาวผู้อัปลักษณ์จะพร้อมในการเปลี่ยนแปลง 'ผม' ก็กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ด้านศัลยกรรม ก่อนถึงวัยมหาวิทยาลัย 'ผม' ค่อย ๆ ตกแต่งใบหน้าเธอ กว่ายี่สิบครั้ง
ที่ต้องเข้าห้องผ่าตัด กระทั่งวันที่เธอสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ดักแด่ก็กลายเป็นผีเสื้อ
โบยบินได้โดยไม่อายใคร

(สิ่ง خاطุดของเทพเจ้า, หน้า 30-42)

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นความมีน้ำใจ ที่ยิ่งใหญ่ของ “หมอ” เมื่อพ่อ แม่ของ
เด็กเห็นว่าเด็กพิการ ปากแหว่งเพดานโหว่ จึงทิ้งเด็กไว้ “หมอ” มีน้ำใจเปี่ยมล้นด้วยความเมตตา
จึงรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และมองเห็นว่า “เธอ” เป็นเด็กฉลาด ผลการเรียนรู้ดี นิยัเรียบร้อย
ไม่ต้องกาให้ “เธอ” สูญเสียโอกาสเพราะหน้าตา จากนั้นได้นำวิชาความรู้ทางศัลยกรรมตกแต่ง
ความงาม ทำการรักษาอาการปากแหว่ง เพดานโหว่ ให้น้ำตาสวຍจนมองไม่เห็นร่องรอย ของ
ความพิการ นับว่า “หมอ” เป็นผู้มีจิตสาธารณะอย่างสูง เพราะการรับเลี้ยงใครบางคนเป็นบุตร
บุญธรรมนั้นต้องลงทุน ลงแรง และมีเมตตาปรารภณาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีจิตใจคิดถึงผู้อื่น มีจิตสำนึก
เกิดจากความรู้สึกนึกคิดในจิตใจรวมถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีที่มีอยู่ในพื้นฐานของจิตใจ

เรื่อง คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน เนื้อความถ่ายทอดถ้อยคำที่ถ่ายทอดความรู้สึกร่วม ทั้งทุกข์และสุขได้น่ารัก น่าชื่นชม ของ “ธง” กับ “ฮะตู” ที่เป็นเพื่อนนักเรียนกันมีน้ำใจให้กัน ดังความว่า

...“อยากรถไปกับเราไหม” ธงไม่เสียเวลาคิด ธงยื่นข้อเสนอทันที ฮะตูดีหน้าาง ธงจึงต้องอธิบาย ธงจะยอมให้ฮะตูซ้อนท้ายจักรยานไปจนถึงหน้าบ้าน ของธง แล้วค่อยเดินต่อ ตอนเช้าธงก็จะรออยู่ที่บ้าน ฮะตูเดินมาถึงแล้วจึงขี่จักรยาน ไปโรงเรียน...

...“พวกนายเล่นฟุตบอลเป็นหรือเปล่า” กีฬาโปรดฮะตูยิ้ม “ที่โน่นมีสนามฟุตบอลด้วย พี่ชายเราเล่นเก่ง ถ้าเขาเป็นคนไทยก็อาจ ติดทีมชาติหรือถ้าเราได้แข่งขัน...” เขาทำหน้าสลด “ต้องรอให้เราซื้อประเทศในแผนที่โลกก่อน เรามีธงชาติแต่ไม่มีเสาให้ผูก ไม่มีพื้นที่ซึ่งมองเห็นได้ และ...”

ธงอึดอัด ไม่อยากให้ฮะตูรู้สึกไม่ดี จึงพยายามพูดเรื่องอื่น ธงชวนเขาเข้า เป็นประชากรของประเทศและมอบสัญชาติให้ฮะตูอีกครั้ง ธงสัญญาว่าจะหาธงชาติ ให้เขาสักผืน เขาอยู่ประเทศไทย และควรจะเป็นคนไทย แต่ตอนนี้เป็นประชากร ของประเทศไชน่าพลางๆ ก่อน

ประเทศไชน่าคือ ภูเขาสองลูกโกลับ้านธง ที่ธงและพี่ชายเหมาว่าเป็นประเทศ ของเขา ไม่ตรึงจิตของธงต่อฮะตู ลงท้ายด้วยคำพูดที่แสดงความเข้าใจ เห็นใจและ มีความรู้สึกเศร้ากับชะตากรรมของฮะตูและกลุ่มผู้ลี้ภัยในกลุ่มพี่ชายของธง ที่ว่า “คราวนี้นายก็เชียร์พี่ชายของเราได้แล้ว” ...

...ธงคล้ายได้ยินใครเรียก ฟังอยู่เป็นครู่จึงแน่ใจว่ามีคนเรียกชื่อจริง ๆ ฮะตูซ่อนตัวที่ซุ้มกระดังงา ธงดีใจ แต่สงสัยว่าเหตุใดเขาต้องซ่อนตัวและทำไมปานนี้

“เรามาลา จะไปอยู่ที่อื่น”

“เรารู้เรื่องค่ายผู้ลี้ภัยแล้ว เสียใจด้วยนะ”

“ไม่สำคัญหรอก เรามีเรื่องจะบอก พงู้นี้ นายไม่ต้องไปโรงเรียนนะ อยู่บ้านเถอะ เราบอกอะไรมาไม่ได้ แต่ขอให้ทำตาม ขอร้องละ...”

“พงู้นี้ พี่เราจะออกทีวี”

รุ่งขึ้นคือวันที่ทุกคนไปรวมกันที่หอประชุมโรงเรียนเพื่อดูการแข่งขันฟุตบอล

ธงไม่เข้าใจคำขอร้องของฮะตู จึงไปร่วมอยู่ในห้องประชุมนั้นด้วย ซึ่งเมื่อเกิดเหตุ คนในชุดทหารหรือทหารปากว้ายี่สิบคนจากค่ายผู้ลี้ภัยมาเยือนพร้อมปืน และขู่ จะยิงหัวตัวประกันประตูละคน และคนแรกคือธง ตอนนั้นเองที่...

...ธงพอรู้ออกมาว่าฮะตูต้องการบอกอะไร เป็นความผิดของธงอีกครั้งที่แสดงตัว ว่ารู้จักเขา แต่การที่เขาจำธงได้ จะโยนความผิดให้ใคร

“น้องชายฉันไม่ได้ห้ามแกไว้หรือหหรือ ดีเลย งั้นออกมา ประตูละแรกเป็นของแก” ซึ่งเป็นสาเหตุให้ธงต้องตกอยู่ในภาวะที่ กระบอกรบป็นจ่ออยู่ที่หัวของธง อีกหลาย กระบอกรบต่างจ้องตรงไปยังกลุ่มนักเรียน ครูทุกคนถูกเรียกมานั่งรวมกันต่อหน้าปืน อีกสองกระบอกรบ ส่วนครูใหญ่เผชิญหน้าตัวต่อตัวกับปืนกระบอกรบหนึ่ง

ทุกคนนั่งนิ่ง ไม่กล้าพูด ไม่กล้าร้องไห้ อาจถึงกับลืมหายใจ ตาจ้องภาพ ในจอโทรทัศน์ แต่ไม่มีความสุขใด ๆ ฉายในแววตาอีกแล้ว...

ในขณะที่ทุกคนตั้งเครียดอยู่กับความเป็นความตาย พี่ชายของฮะตูก็เฉลย วัตถุประสงค์ ที่ทหารปามาเยือนว่า

“เราไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ไม่ได้เข้าร่วมแข่งขันกีฬาไม่ว่า จะระดับไหน ไม่ควรอยู่ในประเทศผู้อื่น ยังอาจไม่ควรอยู่ในโลกนี้ในสายตาชาวโลก แต่เรายังอยู่ในค่ายลี้ภัยที่เพิงโดนเผา เราไม่ควรถูกปฏิบัติเช่นนี้ ทั้งเราก็ก็นึก จะปฏิบัติ เช่นนี้กับใคร”

เขาถามต่อ ถึงเด็กผู้ชายคนหนึ่งซึ่งมาเรียนในโรงเรียนนี้ เด็กคนนั้น ใส่ซาเทียมและโดนแก้งจนาเทียมหัก

“เขาเป็นน้องชายผมเอง” ตอนนั้นเองที่ธงสงสัยว่าฮะตูอยู่ที่ไหนหลังแยกจากกัน เมื่อตอนกลางคืน เขาหายไปไหนต่อ ตอนนี้อยู่ที่ไหน หัวหน้าพูดต่อว่า

“เขาและน้องชายกำลังจะไปจากที่นี่ เขาไม่ใช่พวกที่จะทำร้ายใครก่อน แต่ก่อนจากเขาอยากให้ทุกคนจดจำน้องชายของเขาไว้ ในแบบที่ทุกคนควรจะ คิดถึงมนุษย์ในโลกคนหนึ่ง เขาไม่หวังความรับผิดชอบจากการกระทำของทุกคน ที่มีต่อน้องชาย ทั้งยืนยันว่าไม่ใช่การแก้แค้น เหตุการณ์ในวันนี้จะออกมาสุขหรือ เศร้ามากแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความรักชาติของคน พวกนั้น เขาชี้ไปที่โทรทัศน์...”

ที่มี “พี่ชาย” ของธงรวมอยู่ด้วย ...

...เมื่อเกมจะเริ่มใหม่ในครั้งหลัง พวกเขาก็คงจะเริ่มเกมของเขาต่อไป ถ้าไม่มี เสียงหนึ่งดังขึ้น

“พอเถอะพี” ไม่ใช่ภาษาไทย แต่ฟังแล้วแปลได้แบบนั้น
จากนั้นไม่นาน ตำรวจและทหารก็บุกเข้าไป...

(คล้ายว่าจะเริ่มจากฝน, หน้า 90-105)

จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นความมีน้ำใจของ “ธง” ที่มีให้ “ฮะตู” คือให้ “ฮะตู” นั่งซ้อนท้ายจักรยานไปโรงเรียนทั้งเช้าและเย็นเป็นประจำแล้ว “ธง” ยังมีน้ำใจให้กับฮะตูในเรื่องของความรู้สึกเศร้าสร้อยที่ “ฮะตู” และกลุ่มผู้ลี้ภัยชาวมอญอีกส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไร้ที่อยู่ ไม่มีพื้นที่ดำรงชีวิต ซึ่งเป็นความเจ็บปวดรวดร้าวลึก เป็นถ้อยคำของ “ธง” กับ “ฮะตู” ที่ถ่ายทอดความรู้สึกทั้งทุกข์และสุขได้น่ารัก น่าชื่นชม รวมไปถึงน้ำใจของ “ฮะตู” ที่มีต่อ “ธง” ด้วยการมาบอกก่อนไปอยู่กับ “พี่ชาย” ในค่ายที่เขาเรียกว่าค่ายลี้ภัยกลับมาเจอพบ “ธง” ที่บ้านเพื่อบอกข่าวบางอย่าง เป็นการแสดงความปรารถนาดีและจริงใจ ถือเป็นน้ำใจอันสูงส่งเพราะปลายทางของการบอกกล่าวนั้น “ฮะตู” ต้องสละด้วยชีวิตของตนเอง จากผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน เพราะ “ฮะตู” แสดงความมีน้ำใจต่อ “ธง” ถึงสองครั้ง ทั้งขณะก่อนเกิดเหตุ และระหว่างเกิดเหตุวิเคราะห์เนื้อแล้วจะเห็นว่าความมีน้ำใจสูงส่งของ “ฮะตู” ชัดเจน จากคำว่า “พอเถอะพี” เป็นเสียงของ “ฮะตู” ที่ร้องขอ “พี่ชาย” ให้เลิกข่มขู่ผู้ที่อยู่ในห้องประชุมและ เลิกดำเนินการใด ๆ ที่จะเป็นอันตรายและสร้างความตระหนก หวาดกลัวให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้รวมกลุ่มกันอยู่ในหอประชุม รวมทั้ง “ธง” ที่เป็นเพื่อนรักของ “ฮะตู” และในที่สุด “ฮะตู” ผู้มีน้ำใจดีต่อเพื่อนแท้ ก็ต้องจบชีวิตลงด้วยฝีมือของใครไม่มีใครรู้

เรื่อง อยากได้สักบทเรียนใหม่

เนื้อความที่ปรากฏความมีน้ำใจให้เห็น ของตัวละคร คือ “ผม” ซึ่งเป็นผู้ดำเนินเรื่อง “น้องใหม่” ที่เป็นนักศึกษา และ “ตาเต่า” ที่มีแต่คำสอน คำชี้แนะ โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินชีวิตที่เปรียบเทียบกับการขับรถ ว่า

“อยากได้สักบทเรียนใหม่” ผมถามเด็กใหม่ เด็กหนุ่มพยักหน้า

“บทเรียนที่หนึ่ง เหยียบให้มิด” เด็กหนุ่มทำหน้าสงสัย

“ชีวิตมันไม่เหมือนถนนหลวง ถ้าป้ายมันบอกว่า ระยะ 175 กิโลเมตร นั้นไม่ได้

หมายความว่าเราจะเอาความเร็วรถหารกับระยะทางแล้วจะได้เวลาที่เราจะไปถึง

ระหว่างทางมันมีคด มีโค้งหลายอย่าง ซึ่งเราไม่รู้ว่าจะเสียเวลากับมันนานแค่ไหน...”

“ชีวิตก็แบบนั้น ถ้าถึงทางตรงเมื่อไหร่ก็อย่าลังเล เหยียบให้มิด”

นับว่าเป็นบทเรียนที่ผม คงจะเชื่อถือ จึงนำไปใช้แม้จะรู้สึกอยู่ตลอดเวลาว่า คำสอนของ ตาเฒ่า เป็นคำบ่นก็ตาม

ในเรื่องของสุขภาพอนามัยเมื่อมีความเจ็บป่วยเกิดขึ้น ตาเฒ่ากับอภิวินิจฉัยว่า แก่โรคหัวใจที่แก่เป็นอยู่ จำเป็นต้องกินยาอยู่เสมอ แก่แนะนำว่า

“เมื่อก่อนหนึ่ง อดไว้ได้ลิ้นขณะเกิดอาการ ห้านาทียาออกฤทธิ์ หากไม่ดีขึ้น ก็อมมันอีกเม็ด”

“แล้วยังไม่ดีขึ้น” ผมแก้งถามทั้งที่รู้คำตอบดี ก็ฟังมาไม่รู้กี่ครั้ง

“ก็อมเม็ดที่สาม แล้วรีบส่งโรงพยาบาล เพราะมันจะไม่มีเม็ดที่สี่อีก”

“ถ้าเกิดเรามียาแค่สองเม็ด แต่อาการยังไม่ดีขึ้น”

“มันจะมีเรื่องพรรคนั้นได้ยังไง ถามใจ ๆ อีกแล้วแก”

“ถ้าเกิดในกระเป๋ามียาแค่สองเม็ด แต่อาการยังไม่ดีขึ้น” ผมแก้งพูดยั่ว ให้เขาอารมณ์เสีย ทั้งที่รู้ว่าอารมณ์ที่ขุ่นมัวแสดงกับโรคของเขา

“ก็ส่งโรงพยาบาลซิวะ จะมียาที่เม็ดแก่ก็ต้องส่งโรงพยาบาล แต่ปัญหาไม่ใช่ยา เม็ดที่สาม ปัญหาคือ แก่ไม่มีความพร้อม ไม่ระวัง ประมาท ซ้ำยังไม่เคารพชีวิต ชีวิตคนนะเฮ้ย มันไม่มีโอกาสแก้ตัวได้บ่อย ๆ หมายถึงว่า แก่อาจตายได้ตั้งแต่ ยาเม็ดแรกแล้ว”...

...และกับการขับรถของ ผม เมื่อถึงทางโค้งแต่ผม ก็เหยียบคันเร่งให้รถ เร็วขึ้นอีกจนเข็มไมล์อยู่ที่เลขเลย 100 ตาเฒ่าก็ร้องว่า

“เฮ้ย ขับดี ๆ ซิมึง ไม่เห็นป้ายหรือไง 60 ก็ 60 ซิวะ คนอย่างมึงต้องได้บทเรียน ชะบ้าง จึงจะรู้สึก ทำเป็นเล่นกับถนน สักวันมึงจะไม่ตายดี”...

“แกมีฝันไหม”

“เยอะ”

“เล่าให้ฟังหน่อย”

“เป็นนักแต่งเพลง”

“แต่งเพลง?”...

“ดีแล้วไอ้น้อง แก่มีความฝัน แก่ก็พยายามกดดันมันไว้แน่น ๆ เหมือนพวงมาลัย นั้นแหละ ดูแต่ทางข้างหน้า สายตามือเท้าประสานกันให้ดี อย่าวอกแวก ไม่นาน ก็ถึงจุดหมาย” ตาเฒ่านี้คงอยู่ได้ไม่นานดังคำของนายหัว อารมณ์จึงขึ้น ๆ ลง ๆ

“นี่เป็นอีกบทเรียนหรือไง”

“จะว่างนั้นก็ได้ เอาจี้ แกเห็นป้ายนั้นไหม” แกชี้ไปที่ป้ายบอกทาง

“ป้ายนั้นเขียนบอกว่า ก้นตั้ง 145 กม. มันหมายความว่าเราเอาความเร็วหารกับระยะทาง แล้วเราก็รู้ว่าเราไปถึงในเวลาที่ชั่วโม่ง แต่ชีวิตไม่ใช่แบบนั้น ชีวิตจริงถนนมันมีโค้งมีแยก เราอาจหลุดโค้งหรือเลี้ยวผิดมันก็ถึงช้า หรือไม่มีวันไปถึงชีวิตแบบนี้ แม้ว่าแกตั้งเป้าหมายชีวิตไว้ที่หลักกิโลที่เท่าไร แต่ถ้าแกมัวเสียเวลากับข้างทางแกก็ไม่ถึงจุดหมาย” ผมพยักหน้าล่อเลียนแล้วรู้สึกว่านี่เป็นคำพูดที่ดีที่สุดเท่าที่ตาเฒ่าพูดมา

(อยากได้สักบทเรียนใหม่, หน้า 119-126)

จากข้อความดังกล่าว เนื้อความที่ปรากฏความมีน้ำใจให้เห็น ของ “ตาเฒ่า” โดยเฉพาะคำสอน คำชี้แนะ เพื่อให้ “ผม” อยู่ได้อย่างมีความสุขและมีความปลอดภัยในชีวิต ในการดำเนินชีวิตที่เปรียบเทียบกับรถบรรทุก ถนนที่ราบเรียบเปรียบกับช่วงชีวิตที่กำลังราบรื่นไม่มีปัญหาในชีวิตและครอบครัว ให้รีบเร่งทำงานให้เต็มที่เพื่อให้ได้ทรัพย์สิน เงินทองเก็บออมถนอมไว้ใช้จ่ายให้มากที่สุด เมื่อถึงทางโค้ง ทางแยก มากเท่าไร ก็เหมือนชีวิตที่กำลังประสบปัญหาหลายด้านเข้ามา รุมเร้าชีวิตแทบจะไม่ได้มีความสุขใดๆ เข้ามาในชีวิต อาจหลงทาง หรืออาจประสบอุบัติเหตุ จะมีชีวิตรอดหรือไม่อาจรู้ได้ นี่คือการมีน้ำใจอันดีของเพื่อนร่วมงานและเพื่อนร่วมทางที่มีปรารถนาดีอย่างจริงใจ จาก “ตาเฒ่า” เป็นน้ำใจที่ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง อาศัยประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมานานกว่า “ผม”

เรื่อง แม่ทัพตายแล้ว ข้อความในความคิดของตัวละคร แสดงให้เห็นความมีน้ำใจของ “ผม” และ “วิทยา” ดังความว่า

...ยามทุกคนออกศึก ร่วมขบวนประท้วง ผมได้แต่หลบอยู่หลังตึก

ออกแรงช่วยเขียนป้ายปลุกกระดมเพื่อเพิ่มคุณค่า ของตัวเอง...

...เด็กคนหนึ่งเข้ามาขายดอกไม้ แต่ถูกปฏิเสธผมจะออกเงินซื้อก็ไม่กล้า

มือนี้ไม่ใช่เวรผมจ่ายเงิน ผมควรนั่งเฉยๆ นี่ถึงวิทยา ถ้าอยู่ด้วยเขาคงจะช่วยซื้อ เขาทำแบบนั้นเป็นประจำ...

(แม่ทัพตายแล้ว, หน้า 157-162)

จากข้อความดังกล่าว พฤติกรรมที่แสดงการมีน้ำใจของ “ผม” เมื่อครั้งหนึ่งมีการเดินขบวนประท้วง เขาไม่ได้ไปด้วย แต่ก็แสดงการมีน้ำใจ ของ “ผม” ที่ช่วยเขียนป้ายสำหรับการใช้ในการประท้วงเป็นน้ำใจที่ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ไปกับผู้คนในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ และอีกบาง

ตอนที่พฤติกรรมของ “ผม” คิดว่าตัวเองเป็นแล้งน้ำใจ แต่ก็ยังนึกถึงความมีน้ำใจของ “วิทยา” ที่ช่วยเด็กขายดอกไม้ ด้วยการช่วยซื้อดอกไม้เป็นประจำ เป็นคุณธรรมด้านความมีน้ำใจอย่างชัดเจนถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความมีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ โดยไม่ต้องใช้เงินทองมากมาย เพียงแต่แสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยการช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ ก็เป็นการแสดงน้ำใจได้ดี

จากการศึกษาเรื่องสั้น ของ จ.เจ็จ กำจรเดช ทั้ง 12 เรื่องในชุด แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ นั้นพบว่า เหตุที่มีสาระเรื่องคุณธรรมเพียง 6 ประเด็น จาก 8 ประเด็น ที่กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายปลูกฝังให้เยาวชนวัยเรียนไม่ได้หมายความว่า รวมเรื่องสั้นชุดนี้มีข้อดีด้านการนำเสนอคุณธรรม เพราะแท้จริงในรวมเรื่องสั้นทั้ง 12 เรื่อง ที่ผู้วิจัยศึกษาจะพบคุณธรรมประเด็นอื่นอยู่มาก เช่น

ในเรื่อง สิ่งชั่วร้ายของเทพเจ้า จิตสำนึกสาธารณะของหมอที่ยืนดีรักษาคณไข้อยู่ตลอดเวลา ทั้งที่ได้ลาออกจากโรงพยาบาลแล้ว และความมั่นคงในความรัก พฤติกรรมของผมที่มีความรัก ความรักดี ความรับผิดชอบในความเป็นพ่อบ้าน แม้ว่าภรรยาจะเจ็บป่วยแขนขาหมดแรง หมดสวย และไม่มีโอกาสที่จะมาสามารถทำหน้าที่ภรรยาได้ สามียังคงรักใคร่เหมือนเดิม แม้ว่าอาจจะหมกมุ่นเกินไปบ้าง แต่ในน้ำใจรักนั้นก็เปี่ยมคุณธรรมอยู่เต็มเปี่ยม

ในเรื่อง อยากได้ลับทเรียนใหม่ พฤติกรรมของตาเผ่าลั่นเต็มไปด้วยน้ำใจและจิตสำนึกสาธารณะ มีความเอื้ออาทร โดยตระหนักว่าหากคนเพียงหนึ่งคนที่เขาพำเจ็อน พำสอน ให้เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้อง มีวิธีคิดในการดำรงชีวิตที่ดี เพราะชีวิตคนมิได้รวยด้วยกลีบกุหลาบ มีปัญหาอุปสรรค ก็ต้องหาทางแก้ไข มีความฝัน ความหวังอย่างไร ต้องเพียรพยายามก้าวไปสู่ความฝันให้ได้ ด้วยตระหนักแน่วในแนวทางที่ดีอย่างนั้น จึงเห็นว่าหากมี คนหนึ่งที่ฟังและนำแนวคิดที่ตาเผ่าเสนอแนะไปใช้อย่างน้อยหนึ่งคนก็ไม่เป็นปัญหาของสังคม อาจนับว่าเป็นการเยียวยาสังคมได้ทางหนึ่ง

หนังสือรวมเรื่องสั้นชุด แดดะเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ มีคุณค่าทางสังคม ในการสะท้อนภาพความเป็นจริง ความเชื่อ ทั้งด้านบวกและด้านลบ อันอาจนำไปเป็นตัวอย่างผู้อ่านนำไปใช้ทั้งเป็นแบบอย่างและทั้งที่ควรหลีกเลี่ยง จึงนับว่าวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมชุดนี้ มีคุณค่าต่อวงวรรณกรรมตามสมควร